

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken Januárius' 10-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Spanyol Amerika.

A' *Buenos - Ayresi* környülállásokrol biteleseknél látszó tudósítások érkeztek, a' mellyek Oktober' 25-dikáig történt dolgokrol beszéllenek. Ezek szerént bizonyos annyi a' Portugallus seregekről, hogy a' *La-Platai* új Respublika' határszélein, *San - Miguel* és *Santa Teresa* nevü erősségekbe beszállottak, hanem arról, a' mi nem régen elhíreltetett vala, hogy *Montevideót* is elfoglalták volna, még ezek az új tudósítások semmit nem tudnak; sőt úgy látszik, hogy *Maldonadóba* sem mentek még be, a' melly hasonlóképpen elhíreltetett vala. Arra a' hírre, hogy *Montevideót* elfoglalták volna, mint látszik, a' következő történet adta volt az alkalmatosságot: — Egy *Murgundo* nevü *Spanyol* Oberster, kire a' *Buenos-Ayresi* Országlószék a' Rekruták' vagy új seregek' gyakoroltatását bízta vala, magát rosszul viselvén és onnét elkergettetvén, valami módon belopta magát *Montevideóba*, és ott pártosokat gyűjtvén magamellé, már annyira vitte vala a' dolgot, hogy az *Artigas* fő vezér által oda betéttett *Kommendásatól* hivatalát elvévén, őtet fogságra tette, 's maga lett helyébe *Kommandánsá*. Hanem ez az állapot nem soká megváltozott; *Murgundiónak* a' szerentse hatat fordított; őtet 24-gyedmagával fogságra tették; 's az előbbeni *Kommandánst* hivatalába ismét vissza tették.

Déli Amérikanak északi részein is egészen megváltoztak, mint látszik, a' *Roya-*

listák' megverettetése által, a' környülállások; mint látszik a' *Caraccasi* fő Kapitányságban ismét az insurgensek lettek erősebbekké; már *Cumanát* is magokévé tették. *Bolivárnak*, kiről egy időtől fogva semmit nem lehetett hallani, ismét megújult az emlékezete. Minden órán várták *Margarita* szigetére.

Ugyantsak ezen *Déli Amerika'* Északi részének *Napnyúgoti* tartományaitól pedig, a' hol *Generális Morillo* egy darab ideig szerentsésen verekedett 's a' hol *Santa Fé*-ből a' *Revolúziós Országlószéket* is elkergette vala, azt írják most, hogy ezen *Országlószéknek* tagjai *Antioquiából*, a' hova futottak vala, most már *Papayanban* ismét öszszegyülekeztek, 's nem csak ezt a' tartományt, hanem *Chocót* is, a' *Tsendes tenger'* partjáig terjedő minden vidékekkel egyetemben bírják, 's a' *Spanyol Király'* *Peruban* lévő tisztviselőinek nem kevés nyúghatatlanságot kezdettek okozni.

Az ifjabbik *Mina*, a' ki tavaly *Spanyol* országból *Meksikóba* ment vala, hanem ezt azután oda hagyván *St. Domingó* szigetére vette vala magát, itt egy expeditziót gyűjtött, innét a' múlt *Oktober'* 28-dik napján, a' *Port-au-Princi* kikötőhelyből, három hajókkal, mellyeknek egygyike 18, a' másika 14 ágyus, és egy kisebbel, a' tengerre kivezett. — Az ilyen apró fegyveres hajós csoportok egy időtől fogva egészen kettévágták az *Amérika* és *Spanyol ország* között való evezést, 's csak nem egészen semmivé tették a' *Spanyolok'* kereskedését.

Nagy Britannia.

December' 20-dikán a' *Londoni* nagy Tanács össze hivattatván, felolvastatott benne az a' válasz, mellyet a' Régens Princz ezen Tanácsnak, az ő London városa' nevélen beadott kéresemre, a' thrónusból adott volt (A' Princznek ezen válaszát, 's a' Londoniak' kérelmét, vagy kérő levelét, még a' múlt esztendőben költ 52-dik számú M. Kuriban közlöttük vala). A' felolvastatást hevel beszélgetések követték. A' Ministereket ellenkezők között *Watthman*, a' Ministerekkel tartók között pedig *Sir Curtis*, eleinten csak a' felett is sokáig veszekedtek, hogy melyik beszéljen legelőbb, míg végre jónak találta a' Polgármester úgy intézni-el a' dolgot, hogy *Curtis* beszéljen legelőbb; ki is tehát egy beszédet olvasott-fel, mellyel azt jóvállotta, hogy a' Régens Princznek nagy kegyelmű és kegyességű válaszát írják-be a' közönség' tanácsának jegyző könyvébe. — A' másik ellenben, tudniillik *Watthman*, igen nagyon sajnállotta, hogy a' Ministerek a' Régens Princz' ő Királyi Hertzegsége' szájába ilyen választ adtak, 's azt jóvállotta hosszú beszéd által, hogy London' közönségének ezen válaszláson való tsudalkozását 's érzékeny bánkodását írják-be a' közönség' jegyző könyvébe. Ez a' jóvállás nagyon heves disputálásra adott alkalmatosságot. *Curtis* megmútatni iparkodott hosszús, de a' hallgatók kiáltozása által sok versben felbeszakasztatott beszédében, hogy azok, a' kik a' Régens Princznek beadott kérő levelet készítették, azért valósággal megszégyenhetnek magokat, minthogy ez a' Londoni belső város' lakosainak nem az ő valóságos gondolkodásokat foglalja magában, és minthogy ezen kérő levélben oly dolgokba avatja magát London városának nagy tanácsa, a' mellyek őtet telyességgel nem illetik: — En, úgy mond *Curtis*, a' Régens Princznek válaszát igen deréknek, igen tökéletetnek, felségesnek, a' dologhoz alkalmasztatottnak,

's a' Régens Princzhez méltónak lenni tartom.“ — Egy más Orátor úgy vélekedett, hogy a' Princz' válasza, mind ezek mellett a' magasztalások mellett is, tsakugyan nem nagy kegyesseget jelentő indulattal légyen irattatva. Végezetre hosszús, lármás, és heves disputálás után az itt következő végzés erőssített-meg: —

„Hogy a' Régens Princz ő Kir. Hertzegsége válasza a' közönség tanácsának jegyző könyvébe, vétetessék-fel —

„Hogy a' *Londoni* közönség' tanácsa egyszermind tsakugyan el nem titkolhatja a' maga azon való elbámulását 's érzékeny bánkodását, hogy egy ily közönségesen mindenek által megesmértetett szükségnek és inségnek idején, midőn a' nemzet a' megsokasított adók' terhe alatt Ieroskad, és a' midőn a' közönség' tanácsa, ily sok megczáfolhatatlan indító okokra nézve azon maga kétségbe hozhatatlan jusával élt, a' melly szerént néki a' thrónushoz kérő levelet benyujtani szabad, a' Korona' Ministerei azt tanátsolhatták ő Királyi Hertzegségének, hogy a' nép' szerentsétlenségének lerajzoltatására 's annak ily fundamentomos panaszokodásaira, egy ily választ adjon. —

„'S hogy továbbá azon való bémulását 's fájdalmát sem titkolhatja-el a' közönség' tanácsa; hogy a' Ministerek azt tanátsolhatták a' Régens Princz ő Kir. Hertzegségének, hogy ezen válasza által mind azokra az emberekre ily kedvetlen homályt vessen, a' kik most a' Státusban uralkodó romlotságok és visszaélések ellen az országból mindenünnét ily sürgető kérelmeket nyujtanak-be, és hogy őket azzal vádolja, hogy a' népet felingerelni iparkodnak; 's hogy azt is tanátsolhatták ő Kir. Hertzegségének, hogy azt mondja, hogy a' jelenvaló inségeket és nyomoruságokat tsak elkerülhetetlen okoknak lehet tulajdonítani, holott tudva való dolog az, hogy országunknak siralmas állapotját abból a' tékozlásból, gondatlanságból, és mértékletlenségből, mellyel az Orzágnak jövedelmei már régtől fogva

administráltaknak, 's a' melly a' Parlamentumnak a' Ministerektől való függése miatt jött-bé, vegye eredetét. —

„S' következésképpen hogy az országra nézve most oly szükséges légyen, a' milyen még soha se' volt, az, hogy a' nemzet a' maga azon való iparkodásai mellett megmaradjon, hogy azon inségek ellen, mellyeket az előhozott nehézségek okoznak, segedelmet találhasson, mindenek felett pedig, hogy a' nemzeti képviselőket a' Parlamentumban, ennek reformáltatása által, visszanyerhesse; és hogy mindezekhez képpent a' Londoni belső városi közönség tanátsa, Angliának minden Grófságait, Városait, és Mezővárosait, szorgatással megbívíja, hogy azon iparkodjanak, hogy a' fenyegető veszedelmeket elhárítani 's a' visszaéléseket a' nemzet' érzékenységeinek közönséges 's a' Constitúcióval megegyező kifejezése által, még jó idején eltörölni lehessen.“

A' Dec. 2-dikán történt lármának szerzői közzül, a' kik elfogattatván vizsgálás alá vonattattak vala, *Carter* nevű, azért, hogy sok betsületes lakosok adtak-be arról való bizonyosság leveleket, hogy ő jó magaviseletű ember, kibotsáttatott a' fogságból. *Preston* és *Hooper* is elbotsáttattak *cautióra*, de úgy, hogy, mivel kijött ellenek hogy részt vettek a' támadásban, még ítélő-szék' eleibe fognak czitáltatni. A' többek még ülnek, kik között *Cashmant* és *Gambelt* azért tartják bezárva, hogy a' *Bekwith* fegyveres boltjából fegyvert vittek el.

Bristol és *Bath* városaikban tsaknem oly nagyon elszaporodván a' koldusok az utcákon, hogy a' le 's fel járóknak minden nyomon alkalmatlankodtak: jeles módot találtak megkevesítettésekre. Egy társaság össze állván bizonyos igen oltsó czédulákat készítettett, és közönségesen meghívta a' városnak minden lakosait, hogy magoknál ilyen czédulákat hordozzanak, és a' koldusoknak egygy czédulát, 's né pénzt, adjanak, mellyel a' koldus, ha alamisna kell neki,

az említett biztossághoz folyamadván, ez annak környüállásait megvizsgálja, 's ha a' koldust arra méltónak lenni találja, szükséges segedelmet rendel néki. Ez az eszköz nagyon megkevesítette a' nevezett két városokban a' koldusok' számát.

Az a' hír indult *Londonban*, hogy a' nem soká elkezdődő Parlamentumi ülesekben oly projektum fog elő fordulni, arra, a' Státus' tisztviselőinek fizetéssek 10 *per Centel* lejjebb fog szállittatni.

A' Ministerek' Kurirja azt erősíti, hogy az özszeszövetkezett Hatalmasságok közönséges megegygyezéssel réa állottak, hogy hogy a' Frantzia Udvarnak, azon hadiadónak lefizetésére, melynek ideje már eltelt, két hónapi időt adjanak.

A' Hertzeg *Coburg*' születése napjának innepét a' múlt December 16 dikán legelőször tartották Angliában. Maga a' Hertzeg azzal nevezetett ezen napot, hogy *Clermont* nevű faluban, a' hol mostani lakbelleje van, négy fontos kenyeret és hust adatott minden lakosnak; az aszszony embereknek és gyermekeknek pedig flánert osztatott. A' Régens Hertzeg a' *St. Jamei* közönség' szegényei között, a' hol a' Királyi palota van, kenyeret és 10 kövér ökröt osztatott ki, a' *Dubliniaknak* pedig 2000 font Sterlinget küldött.

A' *Drurylane*-theatromnak egy *Kean* nevű igen híres szomorujátékosához December' 21-dikén egy nevetlen levelet vitt a' kis posta, melyben szemire hányják, hogy mikor ő a' *Sir Mortimer Eduard*' személyét játzodja, tsupa majomábrázatot veszen magára, 's megintetett, hogy ha azon este is, mikor ismét, azt a' játékot jádzották, a' melyben *Mortimer* elő fordul, basonlót fog tselekedni, meg fogják ölni: *Kean* maga ugyan nem sokat gondolt ezen levéllel, hanem a' theatrom' igazgatója jelentést tett a' politziai tisztségnek, és semmi szerentsétlenség nem érte *Kean* t, a' ki azonközben más nap' útját *Bathba* vette, a' hol 9-szer játzodván, onnét *Portsmouthba* megyen.

Folytatása a' *Bonaparte* és Doktor *Warden* között Szent Iónán folyt egygyütt való beszélgetéseknek: —

Ott állottunk vala meg az 1-ső számú Magyar Kurir' 5-dik levéllapján, a' hol azt kérdezte *Bonaparte* Doktor *Warden*től, hogy emlékezik-e még az Anglus hajós Kapitány' *Wright*' történetére? — *Warden* így felelt: Igen jól emlékezem; és Angliában tsaknem közönségesen biszik azt, hogy őtet a' Generális Úr fojtatta-meg a' Templében. — “Mi célzással tselekedtem volna én ezt, így szollott *Bonaparte* villámláshoz hasonlító sebességgel? holott én azon emberek között, a' kik kezemre kerültek, senkit életben jobb szívvel meg nem tartottam volna mint őtet; mivelhogy abban a' processusban, mellyet az özszeesküdtek ellen akkor indítottam vala, nekem *Wright* legnevezetesebb bizonyságul szolgálhatott volna, mint a' ki az özszeesküvésnek főbb tagjait Angliából Frantzia országba által hozta vala. Az Angliai Országlószék egy egész hadi Brigget küldött a' Frantzia partok mellé, a' melly tsupa özszeesküdtekkel és *Spionokkal* volt rakodva. A' hajónak *Wright* volt a' Kapitánya. Az özszeesküdtek közzül hetvenen, a' nélkül hogy észre lehetett volna menni, Párisba megérkeztek. Nékem a' Politziai Prefektus a' dolgot megjelentette; tudtomra adta, hogy özszeesküvés légyen munkába-vétetve; 's hogy az özszeesküvés az én életemet vette légyen célba: hanem azt, hogy gyüleéseiket az özszeesküdtek hol tartásák, a' Politzia ki nem tanulhatta. Én azonközben magamrol gondot viseltem. Az alatt történt, hogy Kapitány *Wright* a' hajójával eltsipetett, és a' *Morbihani* Prefektus' eleibe állittatott. Ez a' Prefektus az a' *Julien* nevű Generális volt, a' ki Egyiptomban véllem lévén, most Kapitány *Wrightre* azonnal réá esmert. Előbb sem *Wright* sem az ő hajós legényei nem akartak semmit vallani, hanem a' második versbéli vallatáskor a' hajós legények egygyenként való és keményebb

kérdőre vonattatván, az egygyik kivallotta, hogy ők egy Frantziából álló tsoportot hoztak által Angliából, kik között van egy *Pischegrü* nevű is, a' ki egy igen tréfás fiú. Így akadtunk nyomára annak az özszeesküvésnek, melly ha érettségre juthatott volna, egy második revoluzciónak lett volna a' szülő anyja. Kapitány *Wright* tehát Párisba hozattatott 's a' Templébe zárttatott, azért, hogy későbbre, mikor az ideje el fog jőni, ezen özszeesküdteknek processusában figurázzon. Ő ugyan a' Frantzia törvények szerént megölettethetett volna: de én ezzel nem sokat gondoltam. Én őtet ezen özszeesküvésben tsak úgy néztem, mint valami másod rendű czimborás társat; 's reám nézve abban semmi nem állott, hogy ő a' életit elveszesse, hanem tsak abban állott valami, hogy azt ki lehessen tőlle tanulni, hogy kit és hány embert hozott által Angliából Frantzia országba, és hogy azután őtet, mint bizonyságot ezekkel szembe állítani lehessen. — Nékem (czek a' *Warden* szavai) ezen környülállásos előadás után nagyon erőssítette *Bonaparte*, hogy Kapitány *Wright* a' fogházban maga ölte meg magát, 's még pedig jóval elébb, mint a' *Monitör* kihirdette volt, 's hogy ő azezt illető irásokat még Elba szigetén is újra által nezegette, 's a' dolgot Lord *Brittonnak* is, ki engemet ott meglátogatott, 's tőlle ezen dolog felől tudukozódott, ekképpen beszéllete elé.”

Egy más alkalmatossággal való beszéd közben eszébe jutván *Wardennek*, hogy néki 1807-ben azt beszéllete volna valami *Bennet* nevű ember, hogy Foks egyszer *St. Cloudban* járván azt kérdezte volna *Bonapartétól*, hogy a' tudva lévő pokoli-maschinával való történet miként lett volna valóssággal, úgy gondolkozott *Warden*, hogy, mivel *Bonaparte* már efféle beszélgetésekre méltóztatta őtet, tehát ezt a' kérdést is eleibe terjeszteni mérészelhet, hogy igaz-e a' mit *Bennet* mondott, hogy Foks ezen dologról tudukozódott volna tőlle? — Erre így felelt *Bonaparte Wardennek*: — “

Na tsak beszélje elé hát az Úr a' mit hallott hogy én Foksnak feleltem volna; 's talám majd nekem is eszembe jut valami, 's én is elé beszélteni fogom az Urnak, a' mit tudok.“ — A' történetről, felelt *Warden*, ekképpen irnak és beszélnek: A' Generális úr egy estve a' theátrumba menvén hintóban, egy két kerekű tajga úgy állott volt az útba, hogy a' Generális Ur kotsisa a' mellett el nem hajthatott, hanem a' hatútsó tengejével abba megakadván, azt feldőtötte, a' midőn ez rettentő nagy tsattanással fellobbant, 's a' kevegőbe felvette-tett, de a' Generális Urnak semmi sérelmet nem okozhatott, minthogy a' kotsissa oly nagy sebességgel elhajtott onnét, hogy abban a' szempillantatban, melyben a' hordó fellobbant, már a' hintó jó messzire haladott volt. — “E' mind igaz (felelt Bonaparte).“ — *Warden* pedig így folytatta a' historiát: A' Generális Ur olyan nyugodalmassal elmével bement a' theátrumba, mint ha nem is tudta volna, hogy mi történt az utzán. — Ezen szokra nem tsak főhajást tsinált *Bonaparte* nagy meglepésének jelentésére, hanem igazábban szollván félig meghajtotta magát — én pedig így folytattam beszédemet: — A' Generális Ur, mint a' világ beszéllett, úgy ítélte ezen maschináról, hogy ez az Anglusok' munkája lett volna, a' kik ez által akarták volna a' világból kioltani a' Generális Urat. — Úgy van (így felelt *Bonaparte*).“ — Azt is mondják, hogy a' Generális Ur *Windhámot*, az akkori Parisi Követet tartotta ezen maschina szerzőjének. — „Úgy van (felelt *Bonaparte*). — De azt beszélte a' világ, hogy Foksnak Úr ennek az állatásnak formázerént ellene mondott volna, ily nyilatkoztatással, hogy az orozlással való öldöklés ellenkezik az Anglusok' természetivel, és ha szintén az ő politikai gondolkodása a' *Windham* urével egészszen ellenkezik is, azt mindazonáltal tsakugyan még is elmondhatja felőlle, hogy ő, mint Anglus Követ, telyességgel nem volt alkalmas arra, hogy egy ily alacsony

tselekedetet valamelly módon elősegélleni akarhatott volna. — “Úgy van, igen is (felelt Bonaparte), hogy én *Windhám* urat gyanítottam ezen próbatétel szerzőjének lenni, 's megmaradok azon gondolatom mellett is, hogy ezen mesterkedésnek az Anglus országlozók is részese volt légyen. Pénzt adott erre, 's az egyéb efféle próbatételekre.“ — Nekem, ezen gyalázó kifejezéseknek hallására, a' vér egy kevésse a' fejembe menvén, így feleltem *Bonaparténak*: hevesen: Mi Anglusok undorodunk az orozlással való öldökléstől, és gyűlöljük azt a' maga rát vóltán kívül azért is, hogy a' gyilkos, egyéb tekintetben is gyáva gaz ember szokott lenni. Betsületemre erőssítem, hogy ezen tekintetben tsak egygyet is ki nem vévén minden Anglus úgy gondolkozik mint *Foksnak* úr. —

Bonaparte nekem semmit nem felelt ezen szavaimva, hanem én tsakugyan legkissebbnyire sem ketsegtethetem magamat azzal, hogy *Bonaparténak* ezen vélekedését tsakvalamennyire is meggyengithettem volna, hogy az az úgy nevezett *pokoli maschina* Anglus Fabrikából került légyen. Többet erről nem is szollottam.

Most már arról kezdett igen keservesen panaszkodni *Bonaparte*, hogy melly nagyon fáj néki a' jobb lábának nagy újja, 's kérlette hogy podagra-é ez? — Én pedig azt kérdettem tőlle, hogy mit gondol, nem Familiai nyavalyája-é ez néki? — “Nem emlékezen (felelt *Bonaparte*), hogy valaha ez ellen panaszkodni hallottam volna atyámfiat: hanem éppen most juta még is eszembe, hogy *Fesch*, az anyám' bátyja, podagrás ember.“ — Ha mindjárt familiai nyavalya volna is ez (mondék én) még is tsak vén korában 's akkor is tsak igen gyengén szokott ez eljönni az olyan emberre, a' ki ifúkorában mértéketlenül élt. Hanem azon nyúghatatlan élet után, mellyet a' Generális ur eddig élt, most sem ártana egy kevésse többet mozgni. — „Igaz (felelt *Bonaparte*), ezt

mind jól mondja az Úr, de kisebb határt szabtak ki, mint sem elégséges lovaglást tessek: én pedig, akár melly ártalmas legyen is, inkább kevés sétálással megelégszem, mint sem hogy a' kiszabott határon kívül menvén, azt a' tisztet, a' kit ilyenkor mellem szoktak rendelni, magam mellett szemléljem; mert nékem az a' dolog elszenvetetlen. Még eddig azonközben semmi változást nem érzek egészségemben; az ember, ha kénytelen, sok nélkül el-lehet, a' mihez hozzá szokott. Volt olyan idő, hogy én hat esztendőknél eltelt alatt, napjában hathat órát ültem nyeregben; volt ismét oly idő is, hogy tizenhét óráig nem mentem ki a' szobából. — Itt ismét el kezdett keservesen panaszkodni, azért, hogy szüntelenül egy tisztnek kell mellette lovagolni, ha a' határon kívül akar menni. Hiszem, úgy mond, az Úr maga is jól esméri ezt a' vidéket; úgy-é hogy ha eme' köröskörül lévő dombokra strázsákat állitanának, ezek éngemet, attól a' pillanattól fogva, hogy házamból kilépnék egész addig míg oda ismét be nem mennék, szüntelenül látnának. Vagy ha azt elégnek nem tartanák, hogy minden kegynek tetején egy-egy strázsza álljon, állitanának, nem bánám én, minden kegytetőre akár egy egész lovas tsoportot (pikétet) tiszttestől egygyütt. Csak ezt a' tisztet ne küldenék mindenütt velem.

Ezen estve Kapitány *Beaty* véllem egygyütt Bonapárténál lévén, 's én mondván, hogy ez is jelen volt *Sidney Smith* a' *St. Jean d'Acres* várában, mikor azt a' Frantziák ostromolták, megszorította egy kisség a' filit 's így szollott hozzá nevetve: *Ennye nequam! 's kend is benn volt St. Jean d'Acres* várában, mikor mi azt ostromlottuk! Hát hova lett *Sir Sidney*?"

Elegyes dolgok.

Angliában a' számtalan sokféle nevű jótévő társaságok között van egy olyan is, melynek *Oskolamesterek Társasága* a' neve. Ezen társaság December' 20-

dik napján a' *Korona és Vasmatska* fogadóban a' maga esztendőnként való vendégségét tartván, Királyi Hertzeg *Sussex* ült benne elől. Minekutánna a' közönségesen szokásban lévő pohárköszönések véghez mentek volna, tudtára adta ő Királyi Hertzegsége, hogy ezen gyűlésre az *Orléans* (Frantzia Királyi) Hertzegét is meghívta legyen, a' ki tíz *Güienéket* (aranyokat) áldozott legyen fel ezen társaságnak javára, 's azt adatja tudtára a' társaságnak, hogy egy időben ő is *oskolamester* volt legyen, 's jó ideig tanítás (letzke adás) által táplálta legyen magát. Ezen környűlállásához képeest jóvallotta az előlülő, hogy ezen elköszönéssel rekeszszék-be a' poharazást: *Éljen a' Királyi Oskolamester!* — Azután a' társaság' javára való gyűjteményekhez fogott a' gyűlés, a' melly nagy bőkezűséggel ment véghez.

A' *Belgiumi* törvényhozó gyűlés 71 vokssokkal meghatározta, hogy a' gabonának azon országokba való kivitettése, a' melyekből *Belgiumba* nem szabad gabonát vinni, megtiltattassék.

A' múlt December' végén a' *Belgiumi* Királyi Prokurátor *Brüssellen* egy házban, valami könyvnek, melly a' Frantzia Királyi Familia ellen igen gyalázatos motskolódásokat foglal magában, sok nyomtatványait megtalálván, elvétette, 's az íróit és kiadóit törvényes úton módokon üldözteti.

A' Frantzia Király' testvér ölse' *Monsieur*' második fiának felesége *Berry* Hertzegné, kitől Frantzia ország magának, *legitimus* (törvényes jussal bíró) koronaörökös vár, viselő állapotban van.

Warschauból Dec. 16-dikán irták, hogy valamint ott, úgy minden *Lengyel* tartományokban munkába vették a' katonakiirást, vagy katonaszédést, melly alá most a' *Sidók* is szintűgy tartoznak, mint a' *Keresztények*, a' melly valósággal nagy hasznára leszen ezen országnak, minthogy itt úgy elsokasodtak a' *Sidók*, hogy csak közzülök néhány *Regementeket* lehetne kiszemelni.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A' Pesti fő Iskolákban szaporodó tanulóknak száma új bizonyága a' tudomány' virágzásnak. — Köszönet Mária Theresia bölts Intézetének és ditsőségesen országoló Felséges Urunk gyámolgatásának! már most nem kéntelen Nemzetünk a' Tudományt Olasz, Frantzia, és Német Országban keresni: hanem honjában feltalálja mind azt, a' mit a' külömbkülömbféle rendű embernek egykítsinosodott polgári Társaságban tudni kell. Ehez képpest vagyon Papi tudományokat tanuló, 74; Törvényi tudományokat tanuló, 225; Orvosi tudományokat tanuló 204; Böltselkedési tudományokat tanuló 347. — Öszveséggel tehát: 850 Tanuló. Kik közül Catholicus deák szertartású, 666; Cathol. Görög szertartású, 14; nem egyesült Görög 44; Lutheranus 34; Reformatus 61; Zsidó 31. — Az elmúlt 1816-dik esztendő végén Magyar és Erdély Országban Öt Nemzeti Theátrumi Társaságok állottak-fenn, mellyeknek tökéletesedéseket, és öregbedéseket annál bizonyosabban várhatni, mennél szebb előmenetelt tettek csak néhány esztendőök alatt is. Ezen Társaságok mostanság játszottak M. Országban: *Miskolczon, Debreczenben, Szegeden, és Komáromban*; Erdélyben pedig *Kolosvárott és Máros-Vásárhelyen*. Mint-hogy Ns. Nemzetünk érzi a' maga méltóságát és nemzeti tulajdonait nemcsak betsüli és szereti: hanem megőrizni is buzgón törekedik, méltán reménylhetni, hogy azon igyekezet is tökéletességre lép, melly Pesten az Ország közepén egy diszes Nemzeti Theátrumnak építtetését vette munkába. —

Munkátsrol így irtak Dec. 16-dikán: — Minálunk igen nagy a' szükség a' kenyér dolgában; keves gazda vagyon a' ki ditsekedhetik, hogy ujjig kenyere leszen, nagyobb része már meg ette, a' mi je volt, tengeri-

nek köble 27 fl. rosznak 35, buza a' Munkátsi Piatzon nagy ritkaság; busnak fontja 12 kr. egy hordó (150—170 itze) Szerednyei bor 25 fl. Bereghszári 20 fl. De itt még sem olyan közönséges a' nyomoruság mint N. Bihar Vármegyében, a' hol a' havasi Oláhság, éhsegtől nyomtatván, házat faluját el bagyta, 's gyermekestől feleségestől kódulásra vetemedett 's el borította mint a' raja' N. Váradi's egyéb termékenyebb vidékeket. Szüretkor N. Váradon lévén tapasztaltam, hogy sem dolgozni, sem enni nem volt erejek, ugy ki szarodott a' bélek, a' gazdák azt állították hogy más esztendőben két annyi étellel sem tudták őket ki elégíteni. Szüret végével vége lett a' keresetjeknek is; baza nem lévén mire menni a' mezőségen telepedtek meg. A' N. Váradi piatz és utzak tömvék velék; ott naplának 's éjszakáznak, míg az idő kemensége sem széllyeztheti el őket, majd minden reggel néhány holt test találtatik; 's mi léssen még szegényekkel későbben.

B é t s.

Béts városának jegyző könyve szerint, ezen városban és külső városokban, a' magános és betegházakat mind egygyüvé számlálván, a' múlt esztendőnek lefolyta alatt, 3172 telyes idejű férjfiak, 2732 ugyan olyan idejű aszszonyemberek, 3340 fiú és 3062 leany, mind egygyüvé 12,360 emberek haltak-még.

Ezek között tudó rothadásban és Fő szédelésben, 3093; vízkorságban 1166; fenében 627; gutaütésben, 483; forró hideglelésben (bagymázban) 390; hasmenésben 242; torokgyuladásban 158, tüdőgyuladásban 129; belekgyuladásában 47; hirtelen 57; külömbkülömb esetben 66 élők költöztek által az örökkévalóságra.

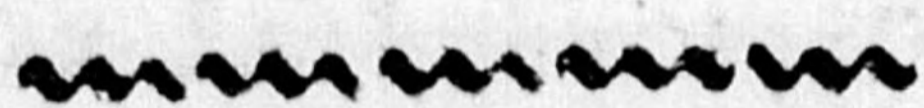
A' legidősebb 102, ketten pedig éppen 100 esztendőt éltek; olyanok, kik 90

és 100 esztendőök között haltak-meg, 47-ten voltak.

Azoknak a' gyermekeknek száma, kik keresztiséggel éltek, a' városnak és külső városnak 27 parokhiainál, 11,546-ra telt, kik között 5856 fiú és 5690 leány gyermekek találtattak. Halva 456-tan lettek a' világra.

Ezen felszámlálás szerént a' születettek' száma a' most lefolyt esztendőben 786-tal multa felyül az 1815-ben születetteknek számát; — 780-nal születettek kevesebben, mint az 1815-dik esztendőben.

Az összeházasodott párok' száma 2881-re telt az 1816-dik esztendőben, kiknek számát az 1815 esztendő 444 gyel multa felyül.

A' mult Oktober' utolsó napjáig lefolyt 12 hónapok alatt, ennyi eleség hozattatott be Bétsbe:

Vágó ökör 87693; tehén 3477; nagy borjú 253; szopó borjú 96636; jüh 62295; bárány 85418; nagy disznó 38783; közep-szerű disznó 24564; bőrös petsenyének való disznó 19585; verőmalatz 8362; tojás 20,702,572.

Hal 9682 mázsa; hús 1811 mázsa 66 font; fagygyú 5893 mázsa 93 font; vaj 17771 mázsa; sajt 6911 mázsa.

Austriai bor 313,000 akó 19 pint; magyar országi bor 39016 akó 19 pint; külső országi bor 667 akó 31 pint; ser 596563 akó 2 pint.

Fejér liszt 458026 mázsa 42 font; feketébb liszt 340390 mázsa 69 font; kása 8461 mázsa 95 font; falusi kenyér 22677 mázsa 88 font.

Hüvelykes vetemény 91414 mérő; buza és rozs 661451 mérő; árpa 136658, zab 958875 mérő.

Széna, 20943 szekér

Szalma, 1,469,341 zsúp.

Tüzi fa, 272590 öl.

Kő-szén, 68407 mázsa.

Prágában Cs. K. Feldmarschal-Lajtnánt Báró *Reisky*, a' mult Dec. 30-dikán meghalt, 's Jan. 2-dikán méltóságához illő tisztelettel eltemettetett.

U j K ö n y v e k.

Magyar Századok. MCCI—MCDXXXVIII.

Írta Virág Benedek Székes-Fejér. V. Megy. Áldozó Pap, néhai Királyi Profeszszor. Budán a' Kir. Universitásnak Betűivel 1816. — Ezen könyvnek valamint három elsőbb századai, úgy ezen idő szakasza is magában egy egész munka: de folytatását is egy olly szorgalmatos Hazafitól biztosan lehet várni. Szépen 'stisztán vagyon nyomtatva. Találattik mindenütt, hol az Universitas Könyvei árúltatnak: nevezetessen pedig Pesten Eggenberger és Kilián Könyvárosoknál, Aradon T. Tereney Fiskalis Urnál, Debreczenben Csáthy György Könyváros Urnál. Egerben Gyalogay Könyváros Urnál. Fejérváron Lang Ádám Könyvkötő Urnál. Győrött T. Takáts József Fő Notarius Urnál. Keszthelyen Fő Tiszt. Ruszek Apát- és Plébánus Urnál. Pápán T. Pápay Sámuel Fiskalis Urnál. Pozsonyban Schöneker Özeveg Könyvkötőnél. Pétsett Gund Maximilián Könyvárosnál. Szombathelyen Zsoldos István Könyváros Urnál. Veszprimben Fő Tiszt. Horvát János Apát- és Kanonok Urnál. Erdélyben Kolosvárrott Döhrentei Gábor Urnál. Az ára mindenütt 5 forint.

Ján. 7-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltózedulában 396 — forintot,
— egy Császári aranyért, 18 fl. 6 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
Ján. 8-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltózedulában 398 forintot,
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
Dec. 9-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltózedulában 387 — forintot.
— egy Császári aranyért 17 fl. 40 kr. — egy Hollandus Aranyért 16 fl. 30 krt. adtak.